

Date: 21st January-2026

**ИНГЛИЗ ТИЛИНИ ЎҚИТИШДА TASK-BASED LEARNING (TBL)
ЁНДАШУВИ НАЗАРИЙ АСОСЛАР, АМАЛИЙ МЕХАНИЗМЛАР ВА
ПЕДАГОГИК САМАРАДОРЛИК**

**Алиохунова Гулмира Умрзаковна
Кенжаева Зилола Шермаматовна
Тошкент Транспорт Техникуми**

Аннотация: Ушбу мақолада инглиз тилини ўқитишда Task-Based Learning (TBL) — вазифа (топширик) асосида таълим ёндашувининг назарий-методик асослари ҳамда унинг амалий қўлланилиш имкониятлари таҳлил қилинади. TBL ёндашуви тилни грамматик қоидаларни ёдлаш орқали эмас, балки реал ҳаётда учрайдиган коммуникатив вазифаларни бажариш жараёнида табиий ўзлаштиришни мақсад қилади. Мақолада TBL моделининг босқичлари, дарс жараёнини ташкил этиш механизмлари, ўқувчиларнинг нутқ фаолиятини ривожлантиришдаги ўрни, шунингдек, баҳолаш ва мониторинг тизимини такомиллаштириш йўллари илмий жиҳатдан асослаб берилади. Шу билан бирга, ушбу ёндашувнинг ўқув мотивациясига, автоном ўқувчи компетенциясига ҳамда тил кўникмаларининг интеграцияланган ривожланишига таъсири ёритиб берилади.

Калит сўзлар: Task-Based Learning, TBL, инглиз тили таълими, коммуникатив компетенция, вазифа асосида ўқитиш, нутқ кўникмалари, интерактив методлар, мотивация, баҳолаш.

Инглиз тилини ўқитиш методикасида сўнгги йилларда амалий нутқни шакллантиришга қаратилган ёндашувлар устувор аҳамият касб этмоқда. Бу ҳолат, аввало, инглиз тилининг глобал коммуникация воситаси сифатидаги роли билан изоҳланади. Замонавий ўқувчи тилни фақат грамматик тузилиш сифатида эмас, балки ҳаётий вазиятларда мулоқот қилиш, ахборот алмашиш ва ижтимоий муносабатларни йўлга қўйиш воситаси сифатида қабул қилади.

Анъанавий таълимда тил кўпинча қоидалар, таржима ва машқлар орқали ўргатилади. Аммо бундай ёндашувда ўқувчи нутқ фаолиятига киришишда қийналиши, реал мулоқотда тилдан фойдаланишда пассивлик кўрсатиши мумкин. Шу сабабли таълим жараёнини коммуникатив йўналтириш, ўқувчиларни фаол нутқ жараёнига жалб қилиш ва уларнинг ижтимоий-коммуникатив компетенциясини ривожлантириш муҳим вазифага айланади.

Ана шу мақсадда Task-Based Learning (TBL) ёндашуви инглиз тилини ўқитишда самарали ва амалий методик модель сифатида эътироф этилмоқда.

Task-Based Learning — бу тилни ўқитишда асосий бирлик сифатида “вазифа” (task)дан фойдаланишга асосланган ёндашувдир. Вазифа деганда ўқувчи муайян мақсадга эришиш учун тилдан амалий фойдаланадиган реал коммуникатив топширик тушунилади. Масалан, “йўл сўраш”, “меҳмонхона брон қилиш”,

Date: 21st January-2026

“интервью ўтказиш”, “маҳсулотни тақдим қилиш” каби вазиятлар тил ўрганишнинг табиий муҳитини яратади.

- ✓ TBL назарий жиҳатдан қуйидаги концепцияларга таянади:
- ✓ Коммуникатив ёндашув: тилни мулоқот воситаси сифатида ўзлаштириш;
- ✓ Когнитив ёндашув: тилни фаол фикрлаш жараёнида ўзлаштириш;
- ✓ Интерактив таълим: ўқувчилар ўзаро мулоқот орқали билимни шакллантириши;
- ✓ Конструктивизм: билимни тайёр ҳолда эмас, фаол жараёнда қуриш.
- ✓ Шу нуқтаи назардан, TBL ўқувчини “қоида ижрокчиси” эмас, балки “мулоқот иштирокчиси”га айлантиради.

TBL ёндашуви қуйидаги методик хусусиятлари билан ажралиб туради:

Вазифалар реал ҳаётда учрайдиган вазиятлар асосида қурилган бўлади. Бу ўқувчининг тилга бўлган қизиқишини оширади ва унинг тилни амалий қўллаш қобилиятини шакллантиради.

TBLда ўқувчи биринчи навбатда “нима демоқчи” эканига эътибор қаратади. Грамматик тўғрилиқ иккинчи босқичда такомиллаштирилади. Бу табиий тил ўзлаштириш механизмига мос келади.

TBLда ўқувчи пассив тингловчи эмас, балки вазифани бажарувчи, қарор қабул қилувчи ва мулоқот қилувчи субъект ҳисобланади.

Қўпинча вазифалар жуфтликда ёки гуруҳда бажарилади. Бу ҳамкорлик компетенциясини, ижтимоий мулоқот кўникмаларини ва лидерлик сифатларини ривожлантиради.

TBL дарслари одатда уч босқич асосида ташкил этилади:

1. Pre-task (вазифа олдидан тайёргарлик)

Ушбу босқичда ўқитувчи: мавзунини киритади, асосий луғат ва ибораларни тушунтиради, вазифанинг мақсадини белгилайди, ўқувчиларни мотивация қилади. Масалан, “Travelling” мавзусида вазифа берилса, ўқитувчи аэропортда ишлатиладиган сўзлар ва ибораларни тушунтиради.

2. Task cycle (вазифани бажариш жараёни)

Бу босқич TBLнинг асосий қисми ҳисобланади. Унда: ўқувчилар вазифани бажаради, мулоқот қилади, маълумот тўплайди, натижани тайёрлайди ва тақдим қилади.

Бу жараёнда ўқитувчи назоратчи эмас, балки йўл-йўриқ кўрсатувчи ва ёрдамчи ролини бажаради.

3. Language focus (тил таҳлили ва мустаҳкамлаш)

Вазифа бажарилгандан сўнг: ўқувчиларнинг нутқида учраган хатолар таҳлил қилинади, грамматик конструкциялар мустаҳкамланади, тўғри шакллар машқ қилинади.

Шу тариқа ўқувчи аввало мулоқот қилади, кейин эса тилни тўғрилаш ва такомиллаштиришга ўтади.

Date: 21st January-2026

TBL ёндашуви нутқ фаолиятининг барча кўникмаларини ривожлантиришга хизмат қилади:

Speaking: вазифалар мулоқотни талаб қилади, натижада гапириш кўникмаси ошади;

Listening: гуруҳдаги ҳамкорларни тинглаш, маълумот қабул қилиш ривожланади;

Reading: вазифа учун маълумот қидириш ва матнни тушуниш талаб қилинади;

Writing: вазифа натижасини ёзма шаклда тайёрлаш орқали ёзиш кўникмаси шаклланади.

Бундан ташқари, TBL луғат бойлигини кенгайтиради, чунки ўқувчи вазифани бажариш учун янги сўзларни контекстда ўрганади.

Хулоса

Хулоса қилиб айтганда, Task-Based Learning (TBL) ёндашуви инглиз тилини ўқитишда коммуникатив компетенцияни шакллантириш ва нутқ кўникмаларини амалий асосда ривожлантиришга хизмат қиладиган самарали методик модель ҳисобланади. Ушбу ёндашув ўқувчиларни реал ҳаётий вазифаларни бажариш орқали тилдан фойдаланишга ўргатади, уларнинг нутқий фаоллигини оширади ва мустақил таълим олиш компетенциясини шакллантиради. Шу сабабли TBL ёндашувини таълим тизимида кенг жорий этиш, уни рақамли таълим муҳити билан интеграция қилиш ва баҳолаш механизмларини такомиллаштириш инглиз тили таълимининг долзарб йўналишларидан бири ҳисобланади.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР:

1. Ellis, R. (2003). *Task-Based Language Learning and Teaching*. Oxford University Press.
2. Willis, J. (1996). *A Framework for Task-Based Learning*. Longman.
3. Nunan, D. (2004). *Task-Based Language Teaching*. Cambridge University Press.
4. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press.
5. Skehan, P. (1998). *A Cognitive Approach to Language Learning*. Oxford University Press.
6. Harmer, J. (2015). *The Practice of English Language Teaching*. Pearson.

